Die Menschen hinter der Institution II
Instytucja i jej ludzie II

DE

Antoni Czubiński

geboren 1928 in Konin – gestorben 2003.
Seit dem 13. Lebensjahr war er Zwangsarbeiter. Nach dem Krieg studierte er Geschichte an der Universität Posen, wo er 1968 Professor wurde. Seit 1971 war er Prorektor der Hochschule für Sozialwissenschaften beim Zentralkomitee der Polnischen Vereinigten Arbeiterpartei in Warschau. 1978 bis 1991 leitete er das West-Institut Posen. Czubiński stand der Arbeit der Kommission anfangs skeptisch gegenüber, trug diese aber später mit ganzer Überzeugung mit, u.a. von 1983-1991 als Vorsitzender der polnischen Seite der deutsch-polnischen Schulbuchkommission.

Gerard Labuda

1916 in der Kaschubei nahe Danzig geboren. Er studierte und promovierte im Untergrund. Nach dem Krieg wurde er Professor für Geschichte und zeitweise Rektor der Universität Posen. Von 1958-1961 war er Leiter des West-Instituts. Labuda galt als nicht-dogmatischer Kommunist und unabhängiger Kopf. Er gehörte zu denjenigen Historikern, die schon in den 1950er und 1960er Jahren Kontakte zu Fachkollegen aus der Bundesrepublik pflegten. Insofern war er einer der Vorreiter in der deutsch-polnischen Schulbucharbeit.

Walter Mertineit

geboren 1926 in Ostpreußen, gestorben 1987.
Er wurde zum Volkssturm, der letzten massenhaften Mobilisierung für die Wehrmacht, eingezogen. Nach dem Krieg studierte er in Göttingen und promovierte zur Geschichte der preußischen Staatsbildung. Ab 1964 hatte er eine Professur für politische Bildung und Neuere Geschichte an der Pädagogischen Hochschule Flensburg inne. Ab 1974 war er Vorsitzender der deutschen Seite der deutsch-polnischen Schulbuchkommission und ab 1978 Vizepräsident der Deutschen UNESCO-Kommission.

Józef Barbag

geboren 1903 in Brody in der Nähe von Lemberg, gestorben 1982.
Von 1929-1939 arbeitete er als Lehrer an verschiedenen Schulen. Von 1939-1941 war er Leiter einer sowjetischen Schule. 1941 wurde er aufgrund „politischer Aktivitäten" inhaftiert. 1944/1945 war er im Arbeitslager Teplice interniert.
1968 bekam er eine Professur an der Universität Warschau. Seine Hauptforschungsgebiete waren die politische Geographie und die Geographiedidaktik. Darüber hinaus war er Chefredakteur der Zeitschrift „Geographie in der Schule". Barbag arbeitete einige Jahre im Kabinett des polnischen Erziehungsministeriums. Ab der Gründung der Kommission war er einer der führenden Vertreter des Faches Geographie.

Ekkehard Buchhofer

geboren 1937 in Gnojau (Freie Stadt Danzig). 1945 flüchtete seine Familie und wurde anschließend ausgewiesen. Schon früh beschäftigte sich Buchhofer mit der verlorengegangenen Heimat, aber ganz unter gegenwartsbezogenem Blickwinkel. Sowohl Dissertation als auch Habilitation behandelten polnische Gegenwartsprobleme. 1974 - 2002 hatte er eine Professur für Wirtschaftsgeographie und Raumplanung an der Philipps-Universität Marburg inne. Er war Mitglied im Herder-Forschungsrat. Seit den 1970er Jahren engagierte er sich in der Sektion Geographie der Schulbuchkommission.

Klaus Zernack

geb. 1931 in Berlin. 1966-1984 war er Professor an den Universitäten Frankfurt/M. und Gießen. 1984-1999 Professor für osteuropäische Geschichte an der Freien Universität Berlin. Er bemühte sich bereits seit den 1950er Jahren um Kontakte mit Polen auf dem Gebiet der Geschichtswissenschaft und trug wesentlich dazu bei, der deutschen Forschung über Osteuropa ein neues Gesicht zu geben. Dies bedeutete eine Abkehr von der bis dato dominierenden Ostforschung, die v.a. die Rolle der Deutschen in Osteuropa thematisierte. Klaus Zernack war von 1987-2000 der deutsche Vorsitzende der Kommission.

Jörg K. Hoensch

geboren 1935 als Sohn eines Pfarrers im tschechoslowakischen „Mähren-Schlesien", gestorben 2001.
Nach 1945 flüchtete seine Familie nach Württemberg, 1959 legte er sein Erstes Staatsexamen in Tübingen ab.1972 bekam er einen Ruf als Professor für osteuropäische Geschichte an die Universität Saarbrücken. Hoensch war Experte für die Geschichte Polens, Ungarns und der Tschechoslowakei.

PL

Antoni Czubiński

Urodził się w roku 1928 w Koninie, zmarł w roku 2003.
Od trzynastego roku życia był robotnikiem przymusowym. Po wojnie studiował historię na Uniwersytecie Poznańskim, gdzie w roku 1968 został profesorem. Od roku 1971 prorektor Szkoły Wyższej Nauk Społecznych przy Komitecie Centralnym Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Warszawie. W latach 1978-1991 kierował Instytutem Zachodnim w Poznaniu. Na początku Czubiński podchodził do pracy Komisji sceptycznie, później jednak udzielał się jej z całym przekonaniem m. in. jako przewodniczący ze strony polskiej Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej w latach 1983-1991.

Gerard Labuda

Urodził się w roku 1916 na Kaszubach niedaleko Gdańska. Studiował i doktoryzował się w podziemiu. Po wojnie został profesorem historii i przez pewien okres rektorem Uniwersytetu Poznańskiego. W latach 1958-1961 był dyrektorem Instytutu Zachodniego. Labuda uznawany był za niedogmatycznego komunistę i niezależny umysł. Należał do historyków, którzy już w latach 50-tych i 60-tych utrzymywali kontakty z kolegami po fachu z Republiki Federalnej Niemiec. Należał zatem do pionierów polsko-niemieckiej pracy nad podręcznikami.

Walter Mertineit

Urodził się w roku 1926 w Prusach Wschodnich, zmarł w roku 1987.
Powołany został do Volkssturmu – ostatniej masowej mobilizacji do Wehrmachtu. Po wojnie studiował w Getyndze (Göttingen) i doktoryzował się w historii tworzenia pruskich struktur państwowych. W 1964 roku objął profesurę na Wydziale Oświaty Politycznej i Historii Nowszej w Wyższej Szkole Pedagogicznej we Flensburgu. Od roku 1974 był przewodniczącym strony niemieckiej Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej i od roku 1978 wiceprzewodniczącym Niemieckiej Komisji UNESCO.

Józef Barbag

Urodził się w roku 1903 w Brodach koło Lwowa, zmarł w roku 1982.
W latach 1929-1939 pracował jako nauczyciel w różnych szkołach. W latach 1939-1941 był kierownikiem w jednej ze szkół radzieckich. W roku 1941 został internowany na skutek „działalności politycznej". W latach 1944/45 internowany w obozie pracy Teplice.
W roku 1968 otrzymał profesurę na Uniwersytecie Warszawskim. Jego głównymi dziedzinami badawczymi były geografia polityczna i dydaktyka geografii. Poza tym był redaktorem naczelnym czasopisma „Geografia w szkole". Przez kilka lat Barbag pracował w kancelarii polskiego Ministerstwa Oświaty i Wychowania. Od momentu utworzenia Komisji był jednym z czołowych przedstawicieli przedmiotu geografii.

Ekkehard Buchhofer

Urodził się w roku 1937 w Gnojewie (Wolne Miasto Gdańsk). W roku 1945 ucieka wraz z rodziną, a następnie zostaje wydalony. Już od wczesnych lat Buchhofer zajmował się utraconą ojczyzną, ale całkowicie pod kątem jej dnia dzisiejszego. Zarówno jego praca doktorska jak i habilitacyjna dotyczyły zagadnień Polski współczesnej. W latach 1974-2002 piastował profesurę geografii gospodarczej i planowania przestrzennego na Philipps-Universität w Marburgu. Był członkiem Rady Badawczej Herdera. Od lat 70-tych angażował się w prace sekcji przedmiotu geografii Komisji Podręcznikowej.

Klaus Zernack

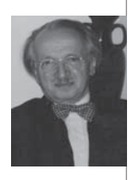

Urodził się w roku 1931 w Berlinie. W latach 1966-1984 był profesorem na uniwersytetach we Frankfurcie nad Menem i w Gießen. W latach 1984-1999 piastował profesurę historii Europy Wschodniej na FU (Freie Universität) w Berlinie. Już od lat 50-tych zabiegał o kontakty z Polską na polu nauk historycznych i przyczynił się w znaczącym stopniu do tego, że niemieckie prace badawcze dotyczące Europy Wschodniej przybrały nowy wymiar. Oznaczało to odejście od dotychczas dominujących badań przede wszystkim nad problematyką roli Niemców w Europie Wschodniej. W latach 1987-2000 Klaus Zernack był przewodniczącym Komisji ze strony niemieckiej.

Jörg K. Hoensch

Urodził się w roku 1935 jako syn pastora na czechosłowackim „Śląsku Morawskim", zmarł w roku 2001.
Po 1945 roku ucieka wraz z rodziną do Wirtembergii. W roku 1959 zdaje swój pierwszy egzamin państwowy w Tybindze (Tübingen). W roku 1972 powołany został na stanowisko profesora historii Europy Wschodniej na Uniwersytet w Saarbrücken. Hoensch był ekspertem w dziedzinie historii Polski, Węgier i Czechosłowacji.

Warum engagierten sich diese und andere Menschen in der Schulbuchkommission?
Dlaczego wymienieni tutaj ludzie, a także wielu innych, angażowali się w prace Komisji Podręcznikowej?

DE Die Motive dafür waren sehr unterschiedlich – für die einen war es das Interesse an einem wissenschaftlichen Austausch mit der anderen Seite, andere waren aufgrund ihrer beruflichen Position eingeladen. Gewiss spielten auch das Prestige der Schulbuchkommission und für die polnischen Mitglieder die Möglichkeit von Westreisen eine Rolle. Gemeinsam war allen, dass ihnen die Verständigung von Polen und Deutschen und die Verbesserung der Schulbücher am Herzen lag.

PL Motywy ku temu były bardzo różne. Dla jednych było to zainteresowanie wymianą naukową z drugą stroną, inni zaproszeni byli ze względu na swoją pozycję zawodową. Pewną rolę odgrywał z pewnością prestiż Komisji Podręcznikowej a dla polskich uczestników także możliwość podróży na Zachód Europy. Wspólną motywacją dla wszystkich był fakt, iż na sercu leżało im porozumienie między Polakami i Niemcami oraz poprawa podręczników szkolnych.

DE **Klaus Zernack:**

„Die Arbeit in der Schulbuchkommission hat mir die Genugtuung verschafft, dass man als Historiker auch in die Öffentlichkeit hineinwirken kann und Gehör findet. Ich denke voller Dankbarkeit und Bewegung an die manchmal schwierigen Zeiten, aber doch auch menschlich beglückenden Begegnungen mit der polnischen Seite zurück."

(Aus Interview Strobel-Zernack, 3.11.2003)

PL *„Praca w Komisji Podręcznikowej dała mi to uczucie satysfakcji, że będąc historykiem można oddziaływać na opinię publiczną i znajduje się w niej posłuch. Z pełną wdzięcznością i wzruszeniem wracam myślami do niejednokrotnie ciężkich czasów, ale jednocześnie uszczęśliwiających w czysto ludzkim wymiarze spotkań ze stroną polską."*

(z wywiadu Strobel-Zernack, 03.11.2003)

Władysław Markiewicz:

„Ich träume auch vom KZ. Ich erzähle nicht gerne davon, auch meinen Kindern nicht (...) Aber man braucht eine Kompensation. Für mich waren Kompensation die 12 Jahre in der deutsch-polnischen Schulbuchkommission; das war meine Rache an denen, die mich im Konzentrationslager zerstören wollten."

Quelle: Referat W. Markiewicz auf der Konferenz „Das Konzentrationslager Mauthausen", Wien, 2.12.1995, zit.n. GEI-Informationen, Nr. 30/1995.

„Ja nawet we śnie widzę obóz koncentracyjny. Nie mówię o tym chętnie, także moim dzieciom (...) Ale człowiek potrzebuje rekompensaty. Dla mnie taką rekompensatą było 12 lat Polsko-Niemieckiej Komisji Podręcznikowej; to była moja zemsta na tych, którzy pragnęli mnie zniszczyć w obozie koncentracyjnym."
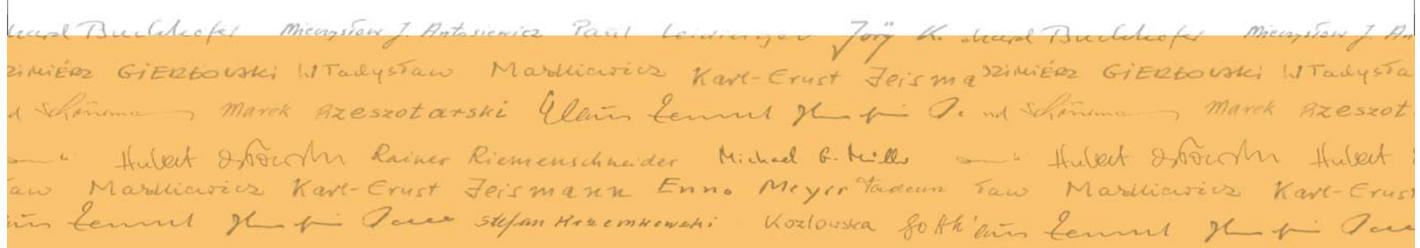
Źródło: referat W. Markiewicza na konferencji „Obóz koncentracyjny Mauthausen", Wiedeń 02.12.1995, cytat z „Informacje Instytutu Georga Eckerta, nr 30/1995